

Stavovi i mišljenja učenika završnih razreda srednje škole o povezanosti socio-ekonomskog statusa i školskog uspjeha

Međimurec, Patricija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:976339>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**PATRICIJA MEĐIMUREC
DIPLOMSKI RAD**

**STAVOVI I MIŠLJENJA UČENIKA ZAVRŠNIH
RAZREDA SREDNJE ŠKOLE O POVEZANOSTI
SOCIO-EKONOMSKOG STATUSA I ŠKOLSKOG
USPJEHA**

Čakovec, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Patricija Međimurec

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Stavovi i mišljenja učenika završnih razreda srednje škole o povezanosti socio-ekonomskog statusa i školskog uspjeha

MENTOR: doc. dr. sc. Goran Lapat

Čakovec, rujan 2020.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
POPIS TABLICA.....	4
Sažetak	5
Summary	6
UVOD	7
1. TEMELJNE KARAKTERISTIKE I SPECIFIČNOSTI OBITELJSKOG I ŠKOLSKOG ODGOJA	8
2. ŠKOLSKI USPJEH.....	9
2.1. Uloga obitelji na školski uspjeh učenika	10
2.2. Obrazovanje roditelja kao čimbenik školskog uspjeha učenika	11
2.3. Uloga škole u školskom uspjehu učenika.....	12
2.4. Uloga vršnjaka na školski uspjeh učenika.....	13
2.5. Psihofizičke osobine učenika	14
2.6. Osobna motiviranost učenika	15
3. SURADNJA OBITELJI I ŠKOLE.....	16
4. SOCIO-EKONOMSKI STATUS OBITELJI I USPJEH NJIHOVE DJECE	20
4.1. Utjecaj niskog socio-ekonomskog statusa obitelji na školski uspjeh učenika.....	22
4.2. Utjecaj višeg socio-ekonomskog statusa obitelji na školski uspjeh učenika	24
5. METODOLOGIJA.....	27
5.1. Ciljevi i zadatci istraživanja	27
5.3. Metode i uzorak istraživanja	28
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	29
7. RASPRAVA.....	34
ZAKLJUČAK	35
LITERATURA.....	36
PRILOZI.....	42
ŽIVOTOPIS	45
Izjava o samostalnoj izradi rada	46

POPIS TABLICA

Tablica 1. Struktura ispitanika prema upisanoj srednjoj školi.....	28
Tablica 2. Struktura ispitanika prema spolu	28
Tablica 3. Osnovni deskriptivni podatci za kontinuirane varijable na cijelom uzorku (N=98).....	29
Tablica 4. Povezanost između demografskih karakteristika, obilježja obitelji i pokazatelja socio-ekonomskog statusa na cijelom uzorku (N=98)	30
Tablica 5. Faktori koji utječu na školski uspjeh	33
Tablica 6. Faktori u postizanju uspjeha.....	33

Sažetak

U ovom su radu opisane temeljne karakteristike i specifičnosti obiteljskog i školskog odgoja, zatim značajke školskog uspjeha, ponajprije uloga obitelji (obrazovanje roditelja, atmosfera u obiteljskom domu), vršnjaka, motivacije i samih psihofizičkih karakteristika učenika na školski uspjeh učenika, te uloga škole u školskom uspjehu učenika. Ističe se i važnost suradnje roditelja i škole, u cilju što boljeg školskog uspjeha učenika. Glavna tema ovog diplomskog rada jest povezanost socio-ekonomskog statusa i uspjeha djece u školi. Obrazlažu se prednosti višeg socio-ekonomskog statusa i nedostaci nižeg socio-ekonomskog statusa učenika. Mnogobrojna istraživanja pokazuju da na školski uspjeh učenika djeluje i socio-ekonomski status obitelj. Time su se bavili razni istraživači poput Congera i suradnika, 2002; McNeala, 2001; Sirina, 2005; Šimić i sur., 2011 te mnogih drugih. Kako je svako od tih istraživanja provedeno u različito vrijeme i u drugoj državi, tako se mnoga istraživanja razlikuju, dok su neka od njih i kontradiktorna.

Glavni cilj provedenog istraživanja bio je na odabranom uzorku ispitanika istražiti kolika je povezanost socio-ekonomskog statusa obitelji i školskog uspjeha učenika. U istraživanju je sudjelovalo 98 učenika završnih razreda (4. i 5. razred) srednje škole. Istraživanje je provedeno u Srednjoj školi Čakovec, a sudjelovalo je 28 učenika (28,6%) i 70 učenica (71,4 %). Iz dobivenih rezultata vidljivo je da uspješnost djeteta u školi ne ovisi toliko o materijalnom stanju u obitelji, koliko o motivaciji i želji za uspjehom. Naravno, djeca koja dolaze iz obitelji boljeg socio-ekonomskog statusa imaju veće mogućnosti, više izbora, te su u prednosti pred djecom nižeg socio-ekonomskog statusa. Moglo bi se zaključiti da uspjeh učenika u školi ne ovisi jedino i samo o socio-ekonomskom statusu, no svakako ima veliki utjecaj na njega.

Ključne riječi: socio-ekonomski status, škola, školski uspjeh

Summary

This paper describes the fundamental characteristics and specificities of family and school education, then the characteristics of the school successes, primarily the role of the family, the education of parents, the family nucleus, the motivations, and the psychological characteristics of students at school successes, and the role of school in the school success of students. It also highlights the importance of cooperation between parents and school in order to improve the school's success of students. The main theme of this paper is the link between socio-economic status and the success of children in school. The benefits of higher socio-economic status and disadvantages of the lower socio-economic status of students are justified. Numerous studies show that the school success of the students also affects the socio-economic status of the family. This was done by various researchers such as Conger and Associate, 2002; McNeal, 2001; Sirin, 2005; and Šimić and Associate 2011, and many others. Since each of these studies has been conducted at different times and in other statesmen, many studies differ, while some of them are contradictory.

The main objective of the survey conducted was to investigate the extent of the socio-economic status of the family and the school success of discipleship on the selected sample of subjects. 98 students of final grades, 4 and 5 grade, took part in the study. The study was conducted in Čakovec Highschool, with 28 boy students (28,6%) and 70 girl students (71,4%). The results show that the success of a child at school is not dependent on the material situation in the family as much as motivation and desire for success. The children who come from a family of better socio-economic status have greater potential, higher absences, and have advantages in front of children of a lower socio-economic status. It may be concluded that the success of students at school is not dependent solely on socio-economic status, but it certainly has a major impact on them.

Keywords: socio-economic status, school achievement, school

UVOD

Jedan od mnoštva čimbenika koji utječu na obrazovanje i razvoj djeteta jest obitelj. U prošlosti je provedeno mnogo istraživanja koja se bave problemom povezanosti socio-ekonomskog statusa i uspjeha učenika u školi poput Congera i suradnika, 2002; McNeala, 2001; Sirina, 2005; Šimića i sur., 2011. te mnogih drugih.

U svakom od tih istraživanja u modele istraživanja stavljaju se različiti faktori i varijable, neke varijable se dodaju, a neke oduzimaju kako bi se u konačnici dobio što relevantniji podatak. Ispituju se odnosi i povezanost između škole, obitelji, školskog uspjeha te socio-ekonomskog statusa obitelji. Većina autora nalazi vezu između višeg socio-ekonomskog statusa i boljeg uspjeha učenika (Gregurović, 2010; Morgan, Farkas, Hillemeier i Maczuga, 2010; Lam, 2014), no postoje i istraživanja u kojima nije pronađena poveznica između navedenih dvaju faktora (White, 1982; Čudina Obradović i Obradović 1995 i Obasi 1999).

Kako je svako od tih istraživanja provedeno u različito vrijeme i u drugoj državi, tako se mnoga istraživanja razlikuju, dok su neka od njih i kontradiktorna. U nekim je državama socio-ekonomski status taj koji određuje položaj djeteta u društvu, pa se prema njemu stvaraju učenici različitog profila. Tako učenici iz obitelji višeg socio-ekonomskog statusa imaju bolji školski uspjeh i obrnuto.

U ovom će se radu navoditi značajke obitelji i obiteljskog odgoja kao i škole koja kao odgojno-obrazovna ustanova utječe na razvoj djeteta. Posebna će se pozornost obratiti na povezanost socio-ekonomskog statusa i školskog uspjeha učenika, te želje učenika za daljnjim obrazovanjem.

1. TEMELJNE KARAKTERISTIKE I SPECIFIČNOSTI OBITELJSKOG I ŠKOLSKOG ODGOJA

Mnogo je čimbenika koji utječu na odgoj djeteta. Najvažniju ulogu u procesu obiteljskog odgoja djeteta imaju njegovi roditelji. Obitelj je prvi i jedno vrijeme jedini odgojni čimbenik (Vukasović, 1994, str. 9.). Vremenom se uloga i funkcije obitelji mijenjaju. Možemo govoriti o tradicionalnoj obitelji (otac je zaposlen, majka je kod kuće s djecom), te modernoj obitelji gdje su oba roditelja zaposlena te to mogu biti i obitelji samohranih roditelja, izvanbračne veze te obitelji razvedenih brakova. Obitelj je univerzalna ali promjenjiva društvena zajednica. ona se mijenjala kroz povijest, ovisno o društveno-ekonomskim odnosima (Jurić i Maleš, 1994). U različitim tipovima obitelji razvijaju se različiti ideali i vrijednosti te postoje različiti odgojni i pristupi. U obitelji dijete uspostavlja prve kontakte, stvara prve spoznaje i razvija prve odnose. Osim roditelja, važnu ulogu u odgoju djeteta ima i ostatak obitelji, rodbina i prijatelji. Ako dijete pohađa ustanovu za predškolski odgoj, utjecajima obitelji pridružit će se i utjecaji te institucije, jer odgajatelji s djetetom provode jednako mnogo vremena kao i roditelji. Djeca koja pohađaju dječji vrtić, ne samo da borave u krugu svojih vršnjaka, igraju se i kontaktiraju s njima, što je vrlo važno za socijalnu adaptaciju, nego se ujedno intenzivnije intelektualno razvijaju i brže postižu zrelost za školu (Vukasović, 1994).

Što je škola više pod utjecajem države to je manja mogućnost roditeljskog utjecaja. Demokratsko društvo uspostavlja nove odnose između obitelji i škole, koji se temelje na stavu da roditelji trebaju imati mogućnost donošenja odluka o odgoju i obrazovanju vlastitog djeteta. Osim društveno-političkih okolnosti, na odnos škole i obitelji utječu i njihovi različiti interesi. Škola je mjesto planiranog i svrhovitog procesa učenja u kojem se socijalni subjekti (učenici) razvijaju prema poželjnom pravcu. Za razliku od sociološkog određenja, pedagoško određenje daje prvenstvo različitim pedagoško-didaktičkim aktivnostima, kao što su: socijalizacija, vođenje, usmjeravanje, podučavanje, učenje i nastava (Vrcelj, 2000).

Ono što obitelj razlikuje od škole jest to što u školi postoji sustav vrednovanja prema kojem se učenici dijele na uspješne ili manje uspješne, dok obitelj ne radi razliku među djecom. Zadaća je obitelji da djetetu pruži sigurnost, toplinu i ljubav dok škola kao odgojno-obrazovna ustanova treba djetetu pružiti znanje za život kako bi ono jednog dana moglo kvalitetno pridonositi zajednici.

2. ŠKOLSKI USPJEH

Pod školskim uspjehom podrazumijeva se uspješan razvoj osnovnih životnih vještina, savladavanje školskih sadržaja, te prilagođavanje učenika socijalnoj sredini (Zloković, 1998; McCoy, Twyman, Ketterlin-Gerald i Tindal, 2003). Uz ostale pokazatelje školskog uspjeha, opći školski uspjeh i zaključne ocjene iz pojedinih predmeta predstavljaju osnovnu mjeru i odraz izvršavanja zadaća i kakvoće rada učenika tijekom školske godine (Jokić i Ristić Dedić, 2010). Mnoga istraživanja koja se bave odrednicama školskog uspjeha adolescenata ispituju kao dominantne osobne prediktore školskog uspjeha ulogu spola djeteta, inteligencije, osobina ličnosti te motivacije, a među okolinskim prediktorima, socio-ekonomski status obitelji, obrazovanje roditelja te kvalitetu odnosa s roditeljima i učiteljima (pregled radova u Babarović, Burušić i Šakić, 2009).

Školski je uspjeh ono što u velikoj mjeri definira smjer našeg života, položaj u društvu (ponajprije u razredu), te na kraju i naše obrazovanje i izbor budućeg zanimanja. Na školski uspjeh učenika utječe puno toga. Njegova inteligencija, učitelj, razredno okruženje, ali svakako i obiteljsko okruženje, odnosno socio-ekonomski status njegovih roditelja. Može se reći da je obitelj primarni čimbenik socijalizacije djeteta pa kao takav svakako utječe na djetetov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj, ali i na uspjeh u školi. Brojna istraživanja pokazala su da su sociodemografske karakteristike obitelji, poput socio-ekonomskog statusa, strukture obitelji, razvoda, karakteristika majke, veličine obitelji i karakteristika susjedstva, povezane s akademskim postignućem učenika (Čudina-Obradović i Obradović 1995). U istraživanjima školskog uspjeha i faktorima koji na njega utječu prikupljaju se razni podaci, i to (OECD, 2010, Baucal, 2012, str. 7.):

- 1) podaci o različitim faktorima koji mogu biti relevantni za postignuća:
 - a) materijalni i obrazovni resursi kojima obitelj raspolaže,
 - b) stav učenika prema učenju,
 - c) motivacija za učenje,
 - d) strategije i navike u vezi sa učenjem,
 - e) osposobljenost učenika da primjenjuje suvremene informatičke tehnologije i doprinos škole informatičkoj pismenosti;
- 2) podaci o različitim aspektima funkcioniranja škole kao što su:
 - a) karakteristike nastavnika (nivo obrazovanja, profesionalna motivacija, stilovi rada),
 - b) veličina razreda,
 - c) sastav razreda (homogenost ili heterogenost),

- d) klima u učionici i školi,
 - e) odnos nastavnika prema učenicima,
 - f) osjećaj pripadanja školi,
 - g) školska anksioznost;
- 3) podaci o materijalnim resursima kojima škola raspolaže:
- a) načinu inanciranja (državna ili privatna),
 - b) procesu upravljanja i donošenja odluka,
 - c) uključenosti roditelja u procese i odlučivanje u školi.

Školski uspjeh Cattell definira kao rezultat intelektualnih sposobnosti motivacije i crta ličnosti (Zloković, 1998). Kao jedan od važnih preduvjeta školskog uspjeha Zrilić ističe inteligenciju, ali i neke druge faktore poput: konativnih osobina (volja, upornost i marljivost), afektivnih osobina (emocionalna inteligencija i empatija) te motivacije (2005). Delač Horvatinčić i Kozarić Ciković ga definiraju kao stupanj postizanja znanja i vrijednosti koja su propisana nastavnim planom i programom (2010). Lacković Grgin i sur. (1999) naglašavaju i važnost verbalnih sposobnosti za školsko postignuće jer se pokazalo da redovito učenici koji imaju bogatiji rječnik i jezično znaju oblikovati naučene sadržaje, imaju i bolje ocjene (Zrilić, 2005). Ne postoji univerzalna definicija školskog uspjeha, no sigurno je da iza uspješnosti svakog djeteta u školi stoji netko, bio to roditelj, učitelj ili sam učenik i njegova motivacija.

2.1. Uloga obitelji na školski uspjeh učenika

Obitelj postavlja temelje emocionalnoga, socijalnog i moralnog razvoja osobnosti i stvara temelje za uključivanje djeteta u složene društvene odnose te njihovo razumijevanje i prihvaćanje društvenog ponašanja (Bedeniković, 2009). Brojna su istraživanja pokazala (Carlson i Corcoran, 2001, prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006) da su najvažniji obiteljski čimbenici koji utječu na bolji školski uspjeh ekonomska moć, poticajna okolina za učenje i roditeljski postupci i stavovi.

„*Roditelji kao partneri školi*“ maksima je suvremene školske pedagogije. Ovaj model suradnje i partnerstva pretpostavlja otvoren međusobni odnos roditelja i učitelja, koji ne obilježava dominantnost jedne od strana u komunikaciji nad drugom, već je karakteriziran ravnopravnim interakcijskim procesima komunikacije i suradnje (Vrkić Dimić, Zuckerman i Blaži Pestić, 2016). Aspekti suradnje obitelji i škole uključuju prisustvo na roditeljskim sastancima, komunikaciju s učiteljima, sudjelovanje u školskim aktivnostima, pomoć pri izradi domaćih zadaća. Roditeljska uključenost naročito je aktualna danas, u vremenu

suvremene informacijsko-komunikacijske tehnologije koja nerijetko u svijesti djeteta briše granicu između virtualnog i stvarnog života. Škole ne mogu same izaći na kraj s brojnim problemima današnjice s kojima se suočavaju djeca i mladi te im je pritom nužna pomoć i suradnja roditelja. Otvorene škole uključuju roditelje kao aktivne sudionike u svoj rad, kao autore i promotore, a ne kao pasivne primatelje. Uloge su jasne i podržavajući odgojni ciljevi te planovi rada zajednički se osmišljavaju, uređuju i provode kroz obostranu suradnju, dogovarajući i prihvaćajući uloge svih sudionika (Pahić, Miljević-Ridički i Vizek Vidović, 2010). Javlja se potreba za razvojem plana rada s djetetovim roditeljima, uspostavljanjem komunikacije i poticanjem bolje suradnje roditelja sa školom (Rosić i Zloković, 2003).

Aktivno uključivanje roditelja u odgojno-obrazovne procese školovanja njihova djeteta važno je kod prevencije školskog neuspjeha i neželjenog ponašanja djeteta: poticanjem rješavanja domaćih zadaća i razvijanjem radnih navika, pohvalom i nagradom ukoliko ih je dijete zaslužilo, zadovoljenjem djetetovih tjelesnih i emocionalnih potreba (prostor za učenje, vrijeme spavanja, zdravi obroci, ljubav, razumijevanje i sl.), isticanjem važnosti poštivanja i pomaganja drugima, suradnjom sa školom i praćenjem djetetovog napretka (Zuckerman Itković, 2007). S obzirom na važnost uključivanja roditelja u odgojno-obrazovne procese škole, zakonom (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2008) je određena uključenost roditelja u rad školskog odbora i vijeća roditelja.

2.2. Obrazovanje roditelja kao čimbenik školskog uspjeha učenika

Obrazovanje roditelja važan je čimbenik koji djeluje i na obrazovanje djece, i to na više načina. Na školski uspjeh djeteta utječe roditeljski odnos (manje obrazovani roditelji češće pokazuju autoritaran stil roditeljstva (Lacković-Grgin, 1977; Spera, 2005), postupci u odgoju, roditeljska uključenost, najšire rečeno, govorni i iskustveni poticaji u obitelji (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Obrazovaniji roditelji imaju veća očekivanja od djeteta, stavljaju pred njega veće zahtjeve, ranije uočavaju probleme svoje djece s učenjem, bolje surađuju sa školom i brže uočavaju greške u odgoju, te ih ispravljaju. Oni su u većoj mogućnosti omogućiti djetetu bolje uvjete obrazovanja te pomagati djetetu u učenju. S druge strane, živeći u obrazovnijoj sredini, djeca su snažnije motivirana za stjecanje obrazovnih i kulturnih dobara (Bedeniković, 2009).

Socio-ekonomski položaj odnosno status mladih predstavlja pozadinu za razvojne ishode pojedinaca i oblikovanje njihove vrijednosno-stavovske strukture, pri čemu je roditeljsko ulaganje vremena, financijskih resursa i ljudskog kapitala u obliku vlastitog znanja i poznanstava značajna komponenta aktualnog i budućeg društvenog položaja mladih. U

modernim društvima životne šanse i socio-ekonomski položaj pojedinca u velikoj mjeri ovise o njegovim obrazovnim postignućima, zbog čega se na obrazovni sustav gleda kao na alokacijski mehanizam za različite socio-ekonomske položaje (Ilišin i sur., 2013). Realno je pretpostaviti da će današnja generacija mladih u konačnici biti obrazovanija od svojih roditelja što znači da će dio njih u tom pogledu napredovati na socijalnoj ljestvici (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013).

Utjecaj socio-ekonomskog statusa obitelji proteže se i izvan ovih okvira, na što upozorava M. Marmot (2005) govoreći kako zdravlje slijedi socijalni gradijent, što naziva „statusnim sindromom“, a njegovi nalazi potvrđuju da što je stupanj obrazovanja viši, vjerojatnije je da će ljudi duže živjeti i biti zdraviji (Ilišin i sur., 2013).

Obrazovni status roditelja bitan je prediktor uspjeha djeteta jer što je razina obrazovanja oca i/ili majke viša, povećava se vjerojatnost višeg obrazovnog uspjeha, pri čemu je važniji utjecaj majke, smatra Babarović i sur. (2009). Obrazovaniji roditelji pomaganjem djetetu u učenju na njega prenose kognitivne sposobnosti, a ujedno im to predstavlja i važan dio odgoja (Šimić i sur., 2011). Obrazovanje roditelja utječe i na okolinu u kojoj djeca odrastaju, te tako oblikuje njihove ukuse i preferencije, smatra Feinstein i sur. (2004).

Prema rezultatima istraživanja koje su proveli Pavić i Vukelić i ostvareni obrazovni rezultati (dolazak do posljednje godine studija) i obrazovne ambicije povezani su s obrazovanjem roditelja. To pak upućuje na moguće postojanje obrazovnih nejednakosti u hrvatskom obrazovnom sustavu (Pavić i Vukelić, 2009).

Obrazovanje roditelja u svakom pogledu pridonosi boljoj i kvalitetnijoj učinkovitosti obitelji i škole, suradničkim odnosima i raznim modelima komunikacijske ravnopravne suradnje (Rosić i Zloković, 2003).

2.3. Uloga škole u školskom uspjehu učenika

Uloga škole u školskom uspjehu je direktna i neizbježna jer ona donosi kriterije ocjenjivanja i vrednovanja učenikova rada. Koliko god se učitelj trudio objektivno ocjenjivati određenog učenika i koliko god postojali kriteriji ocjenjivanja na državnoj razini, svejedno svaka škola, odnosno svaki učitelj i nastavnik te škole ima svoje subjektivno mišljenje koje znatno utječe na ocjene, a time i na školski uspjeh. Ocjene su povratna informacija i rezultat vrednovanja djeteta u uspješnosti svladavanja nastavnoga sadržaja. One su pokazatelj u kojoj je mjeri dijete usvojilo znanja i vještine što se od njega zahtijevaju prema školskom programu u određenom razredu. Uspješnost učenika, međutim, obuhvaća i cijeli niz sposobnosti prilagodbe pravilima života u razredu i prihvaćenosti među djecom. Na prilagodbu utječu

mnogi čimbenici poput motivacije, emocionalne zrelosti, samokontrole, osjećaja odgovornosti, sposobnosti suradnje i komunikacije s drugom djecom. Vrcelj (1996) ukazuje na to da postoje znatne razlike između kriterija ocjenjivanja učitelja mlađih razreda osnovne škole i kriterija ocjenjivanja učitelja starijih razreda, kao i razlike u ocjenjivanju istog nastavnika u različitim razredima ili obrazovnim razdobljima.

Ukoliko se djeca iz pojedinih društvenih slojeva i uspiju upisati u škole koje obećavaju veću društvenu promociju nego što su je postigli njihovi roditelji koji su savladali neke ekonomske prepreke, to još nije dovoljna garancija da će ona i prije svega završiti te škole. Takozvani školski mortalitet, odnosno osipanje tijekom školovanja ili bar zakašnjenje u završavanju školovanja, počiva u velikoj mjeri na kulturnim preprekama, koje djeca iz zaostalih sredina teško savladavaju (Bourdieu, 1967, str. 267).

2.4. Uloga vršnjaka na školski uspjeh učenika

Dijete svojim odrastanjem pomalo širi krug ljudi koji direktno ili indirektno utječu na njegov razvoj. Tako se od djetetovih roditelja krug širi na braću i sestre, bake i djedove, rođake, vršnjake, susjede, sve do vrtića, škole i šire zajednice. Svi oni utječu na formiranje djeteta i njegovo odrastanje. Iako je obitelj važno mjesto za svako dijete, srednjoškolci imaju i druge skupine kojima pripadaju a to su vršnjačke grupe. Kod adolescenta primaran odnos postaje onaj s njihovim vršnjacima, tako da će njihov odnos prema školi i učenju biti pod utjecajem prijatelja (Bilić, 2001).

Pojedinac teži svojoj grupi vršnjaka jer osjeća zajedništvo, razumijevanje, potporu, utjehu, razvija se „mi“ osjećaj, prijateljstvo što privlači mlade osobe i drži ih na okupu. Zbog toga, srednjoškolci koji pripadaju istoj vršnjačkoj grupi pokazuju slične obrasce ponašanja, pa mogu slijediti stil života – pušenje, konzumacija alkohola, delikvencija i slično. Neka istraživanja pokazala su spol kao značajnu varijablu. Tako primjerice istraživanje Marković i Rijavec (2008) pokazuje kako djevojčice imaju bolji opći uspjeh te ocjene iz matematike i iz hrvatskog jezika. Brajša-Žganec, Kotrla-Topić i Raboteg-Šarić (2009) kao značajne prediktore boljeg školskog uspjeha navode snažne osjećaje školske kompetencije i manje negativne osjećaje prema školi.

Biti prihvaćen od razrednih vršnjaka predstavlja i akademski i socijalni cilj koji ima direktan i pozitivan utjecaj na školsko postignuće. Vršnjaci osim afirmativnog utjecaja mogu djelovati i negativno. Howe (2008) navodi da je želja za odobravanjem vršnjaka odvrtila mnoge učenike od napornog rada na školskim obvezama jer im je primaran dobar odnos s prijateljima, kojeg doživljavaju najvećim školskim uspjehom.

Uloga vršnjaka izuzetno je važna jer se djeca, a pogotovo mladi, jako poistovjećuju sa svojim vršnjacima u kojima nalaze i svoje uzore, ali i konkurenciju, stoga je bitno da to budu pozitivne moralne osobe koje će pružiti dobar primjer. Bitno je kako je dijete prihvaćeno u razrednoj sredini jer, ukoliko nailazi na odbijanje svojih kolega, to mu može stvarati poteškoće u savladavanju nastavnog sadržaja.

2.5. Psihofizičke osobine učenika

Socio-ekonomske prilike obitelji i školski uspjeh učenika povezani su, no isto tako na školski uspjeh učenika djeluju i vanjski faktori. Sva su istraživanja vezana uz ovu temu našla korelacije između svih varijabli te dobila važne rezultate. Školski je uspjeh ponajviše ovisan o nizu učenikovih sposobnosti. Dakle, najjači utjecaj na školski uspjeh ima samo dijete, odnosno onaj unutarnji faktor. Rečić (2003) izdvaja tri ključne osobine vezane uz školski uspjeh djeteta. To su:

1. Inteligencija

Pojam inteligencije teško je definirati pa zbog toga postoji puno različitih definicija, no do sada inteligenciju kao pojam nitko nije odgovarajuće definirao. Može se reći da inteligencija označava sposobnost učenja, apstraktnog mišljenja, rasuđivanja, rješavanja problema, snalaženja u vremenu i prostoru te novim situacijama (Đurić, 2015). Smatra se da inteligentnija djeca postižu bolji školski uspjeh, lakše se nose s pritiskom i neuspjehom.

2. Radne navike

Radne navike usvajaju se i formiraju već od najranijeg djetinjstva. Radne se navike moraju razvijati kako u obitelji tako i u školi, jer je rad neophodan za život i egzistenciju. Djeca svoje prve radne navike i obaveze mogu steći već u jaslama ili vrtiću, ponajprije kroz igru. Sa prvim pravim obavezama djeca se susreću polaskom u školu. U tom je periodu važna uključenost roditelja i učitelja u proces stjecanja radnih navika, kako bi djetetu učenje predstavili kao nešto korisno i potrebno, a u neku ruku i zabavno. Na taj će način djetetu usaditi odgovornost prema radu, a učenici koji uspiju ovladati radnim navikama zasigurno postižu i bolji školski uspjeh.

3. Zdravlje učenika

Zdravstvene poteškoće kod učenika mogu dovesti do poteškoća u učenju, a samim time i do slabijeg školskog uspjeha. Dijete narušenog zdravlja više će izostajati s nastave, bit će mu teže pratiti nastavni sadržaj. Zbog toga se kod takve djece javlja razdražljivost i frustriranost u školi, zbog čega je važno da učenik koji ima zdravstvene poteškoće, a uključen

je u proces redovne nastave, ima dobru podršku i razumjevanje okoline (roditelja, učitelja te ostalih učenika).

2.6. Osobna motiviranost učenika

Motivacija je pored sposobnosti i okolinskih čimbenika ključan element pozitivnih akademskih ishoda (Grgin, 2004). Prema suvremenijim teorijama motivacija u akademskom kontekstu definira se kao unutarnje stanje koje izaziva, održava i usmjerava ljudsko ponašanje k postizanju nekog cilja te ima temeljnu ulogu u učenju (Vizek Vidović, Vlahović – Štetić, Rijavec i Miljković, 2003). Motivacija u školi utječe na količinu učenja, zadržavanje informacija i, posljedično tome, na školski uspjeh. Uspješni učenici uče zbog znanja i učenja, a ne zbog nekog drugog, te su motivirani iznutra. Uspješni učenici pripisuju svoj uspjeh vlastitim sposobnostima, te će zbog toga vjerojatno biti uspješni i u budućnosti. Motivirana su ona djeca koja imaju visoku potrebu za postignućem. To su vrlo marljivi učenici, no nisu uvijek prihvaćeni od vršnjaka.

Za razliku od uspješnih i motiviranih učenika, neuspješni će učenici svoj uspjeh pripisati nekom vanjskom čimbeniku, poput sreće, a ne vlastitim sposobnostima. Ako takvo dijete vlastiti neuspjeh pripiše svojim niskim sposobnostima, ono će i u budućnosti očekivati neuspjeh, samim time će se manje truditi, pa će se zbog toga neuspjeh vjerojatno ponoviti.

Motivacija se najčešće definira kao stanje u kojem je osoba iznutra pobuđena nekim potrebama, porivima, težnjama, željama ili motivima na određeno ponašanje usmjereno prema postizanju nekog cilja (Pehlić i Spahić-Jašarević, 2012, str. 107). Djeca su u školi prisiljena učiti stvari koje ih ne zanimaju i teške su za pratiti, i zbog toga je vrlo važno motivirati učenike različitim izvanjskim poticajima ili približiti nastavni sadržaj učeniku kako bi ga lakše savladao.

Jakšić (2003) ističe kako je motiv postignuća jedan od osnovnih činitelja koji određuju školski uspjeh. Motiviran učenik je zainteresiran, znatiželjan, uporan, aktivan, ne posustaje nakon prve poteškoće već ima u vidu daljnje uspjehe i školovanje. Pri usvajanju znanja i vještina, mogu djelovati mnogi motivativni faktori i poticaji kao: interes, pohvala, kazna, poznavanje postignutih rezultata, natjecanje, suradnja i drugi, a da bi se nekog znalo motivirati nužno je znati što ta osoba želi postići, odnosno koji su joj motivi.

Socio-ekonomski status učenika može biti razlog za povećan nivo straha od neuspjeha, no ne dovodi nužno do smanjene motivacije za školskim uspjehom. Naime, u obiteljima koje žive u siromaštvu i dalje se visoko vrednuje stjecanje obrazovanja kao načina da se izađe iz „začaranog kruga siromaštva“ (Baucal, 2012, str. 19).

3. SURADNJA OBITELJI I ŠKOLE

„Roditelji kao partneri školi“ maksima je suvremene školske pedagogije. Ovaj model suradnje i partnerstva pretpostavlja otvoren međusobni odnos roditelja i učitelja, koji ne obilježava dominantnost jedne od strana u komunikaciji nad drugom, već je karakteriziran ravnopravnim interakcijskim procesima komunikacije i suradnje“ (Vrkić Dimić i sur., 2016). Poželjno je da osim prisustvom na roditeljskim sastancima, roditelji na druge načine surađuju sa školom, misleći ponajprije na sudjelovanje u izvanškolskim aktivnostima, pomoć pri izradi domaćih zadaća i komunikaciju s učiteljima.

Roditelji odgoj djeteta i njegovo zadovoljstvo školom vide kao zajedničku odgovornost škole i roditelja, što svakako predstavlja put ka razvoju partnerskog odnosa škole i roditelja. Osim toga, većina se roditelja u Hrvatskoj u školi osjeća uvaženo i poštovano i premda roditelji smatraju da ne postoje prepreke suradnji između njih i škole oni vide uglavnom vlastiti nedostatak vremena kao najznačajniju prepreku njihovoj suradnji. Roditelji školske djece u Hrvatskoj većinom imaju premalo mogućnosti sudjelovanja u donošenju odluka u školi i lokalnoj zajednici za dobrobit njihove djece. Iako su roditelji i svi koji se brinu za njihovu dobrobit dužni osigurati uvjete za ostvarivanje prava djece na najbolji način, njihova se suradnja može ostvarivati samo zajedničkom, otvorenom i ravnopravnom komunikacijom. U školskom kontekstu, ostvarivanje prava djece najbolje bi se postizalo kada bi se uspjeli ostvariti pravi partnerski odnosi između škole i roditelja. Interes za suradnjom obrazovnih institucija i roditelja postoji kao i brojni načini na koje se oni mogu potaknuti.

U našoj se zemlji uobičajeno rabi termin „suradnja s roditeljima“, bez obzira na to radi li se o formalnim ili neformalnim oblicima komuniciranja. Pod suradnjom roditelja i učitelja misli se na proces međusobnog informiranja, savjetovanja, učenja, dogovaranja i druženja, a radi dijeljenja odgovornosti za dječji razvoj u obitelji i školi. Iz toga proizlazi da je cilj suradnje obitelji i odgojno-obrazovne ustanove dobrobit djeteta (Maleš, 2003). Ona također ističe da partnerstvo između roditelja i učitelja uključuje uzajamno poštovanje, dijeljenje informacija, zajedničko odlučivanje i priznavanje individualiteta obitelji.

Ovo su neka od mogućih roditeljskih uloga u školi:

- roditelji kao podrška - daju novčane priloge, provode određene aktivnosti, prisutni su ili sudjeluju u pripremama školskih priredbi, koncerata i sl.
- roditelji kao učenici - roditelji su u ulozi učenika kada primaju informacije i znanja od osoblja ustanove te na temelju toga dolaze do različitih spoznaja o svojoj ulozi, napredovanju djeteta, radu škole i sl.

- roditelji kao pomagači - tj. kao volonteri pomažu učitelju u radu, npr. u pripremi materijala za nastavu, u pripremi razreda za izlet i sl.

- roditelji kao učitelji - roditelj u ulozi učitelja nije samo pomagač u razredu nego sudjeluje i u poučavanju učenika, preuzima inicijativu, odgovornost i poučavanje u dogovoru s učiteljem.

- roditelji kao kreatori politike - sudjeluju u tijelima upravljanja putem svojih predstavnika i na taj način sudjeluju u donošenju odluka, a što je regulirano zakonima i ostalim dokumentima kojima se regulira djelatnost odgojno-obrazovnih ustanova.

- roditelji kao korisnici - sve se više stvaraju uvjeti po kojima roditelji mogu slobodno birati ustanovu, učitelja i sl., odnosno kao korisnici imaju pravo zahtijevati određenu kvalitetu usluga (Maleš, 2003).

Suradnja dovodi do veće kvalitete u radu škole, a i društva u cjelini jer uključenost roditelja u život i rad škole dovodi do toga da roditelji mogu preko svojih poduzeća opremiti škole, a poduzeća mogu biti zainteresirana za učenike kao buduće radnike (Rosić i Zloković, 2003). Partnerski odnos je onaj u kojemu su i roditelji i odgajatelji jednaki i odnose se jedni prema drugima kao kolege te dijele informacije, ciljeve i obveze vezane uz odgoj djeteta. Obje su strane aktivne u poticanju razvoja djeteta te su odgovorne, i roditelji i učitelji imaju određene dužnosti i svoja prava (Maleš, 1996).

Napušta se stari koncept prema kojem su roditeljski dom i škola dva odvojena svijeta. Već se duže vrijeme zagovara stvaranje takve okoline koja bi približila roditeljski dom i školu kao odgojno-obrazovnu ustanovu. To bi ponajprije dobro djelovalo na učenike, koji ponekad zbog razlika između očekivanja u obiteljskom domu i onih u školi mogu biti zbunjeni. Zbunjenost se kod učenika može pojaviti zbog toga što se materijalni uvjeti u školi možda bitno razlikuju od onih koje imaju kod kuće, očekivanja roditelja i učitelja u mnogočemu se razlikuju što može dovesti do problema. Dijete na taj način „stoji“ između škole i obiteljskog doma i nastoji zadovoljiti obje strane.

Zato se govori o pet osnovnih područja u kojima postoji mogućnost javljanja diskontinuiteta, a koji se mogu neposredno negativno održavati na razvoj djeteta. To su (Maleš, 1995):

1. razlike u odgojnim postupcima između roditelja i učitelja
2. različite karakteristike životnog prostora što ga dijete uživa u obitelji (školi)
3. razlike u kvaliteti i opsegu međuljudskih odnosa koji dominiraju u različitim sredinama
4. različiti sustavi vrijednosti koji se njeguju u obitelji i školi
5. različiti sustavi komuniciranja unutar različitih sredina.

Oblici suradnje s roditeljima

U pedagoškoj praksi poznati su i spominju se brojni oblici rada s roditeljima. Oblike rada možemo podijeliti u dvije skupine, odnosno možemo ih klasificirati kao individualne ili pojedinačne oblike rada i kao skupne oblike rada. (Rosić i Zloković, 2003, str. 32).

U individualne modele suradnje ubrajaju se individualno informiranje, razgovor u školi, razgovor u roditeljskom domu te pismeno informiranje. Individualnim informiranjem učitelj razgovara s jednim ili oba roditelja samo jednog djeteta i ostvaruje mogućnost međusobnog informiranja o djetetu i školi. Tako učitelj osobno upoznaje roditelje, njihove stavove i mišljenja te uvjete djetetova razvoja, a roditelji saznaju zapažanja učitelja o razvoju djeteta, rezultate rada i ponašanje djeteta u školi.

U odnosu na mjesto komunikacije može se ostvariti u školi, u roditeljskom domu i pismenim putem. Kada se razgovori odvijaju u školi, potrebno je osigurati prostoriju za razgovor koja u većini ustanova u Hrvatskoj nije dostupna, što se odražava na kvalitetu suradnje. Posjet roditeljskom domu je poseban oblik suradnje te se mnogi učitelji rijetko odlučuju na povremeni posjet učenikovu domu. Posjet obitelji jedan je od načina za bolje razumijevanje obitelji učenika i životne situacije u kojoj se oni nalaze. Pismeno informiranje indirektan je oblik suradnje gdje učitelji u pismenom obliku roditeljima šalju informacije o djetetu, a u većini slučajeva te su informacije negativne.

Prednost individualnih oblika suradnje je u neposrednosti kontakta koji omogućava bolju komunikaciju i rješavanje teškoća, a nedostatak je u vremenskoj neekonomičnosti jer je potrebno izdvojiti puno vremena za svakog roditelja.

U skupne modele suradnje ubrajaju se skupno informiranje, grupni razgovori i roditeljski sastanci.

Kod skupnog informiranja istovremeno su prisutni roditelji grupe učenika, čitavog razrednog odjela ili čitave škole. Prednosti ovog modela suradnje su ekonomičnost i razmjena iskustava među roditeljima, ali je nedostatak što zbog velikog broja roditelja mnogi najčešće ostanu samo pasivni slušatelji.

Grupni razgovori s roditeljima imaju informativnu i savjetodavnu ulogu a ostvaruju se kada postoje roditelji čija djeca imaju iste probleme. Mogu se ostvariti u nekoliko modaliteta: na razini škole, razrednih odjela, skupine zanimanja ili iskazanog interesa roditelja. Grupu roditelja povezuje ista odgojno-obrazovna situacija te se putem grupnih razgovora rješava opća problematika oko programa rada škole ili načina suradnje s roditeljima.

Roditeljski sastanci najčešće se održavaju posebno za svaki razredni odjel. To je ujedno i najčešći oblik suradnje roditelja i škole. Ako se roditeljskim sastancima pristupa formalistički, oni tada postaju rutinski te ih se roditelji ne prisjećaju. Roditeljski sastanci da bi bili efikasni, potrebno ih je dobro pripremiti s obzirom na vremensku dimenziju i sadržaj.

4. SOCIO-EKONOMSKI STATUS OBITELJI I USPJEH NJIHOVE DJECE

Prema Vrcelj (1996) školski uspjeh je relativna i varijabilna kategorija, te ju je teško definirati zbog difuznosti pojma. Školski uspjeh možemo razumjeti kao uspješno usvajanje osnovnih socijalnih vještina, svladavanje školskog nastavnog sadržaja i prilagođavanje društvenoj sredini (Zloković, 1998). Školski uspjeh u velikom dijelu određuje kojim smjerom će ići daljnji život svakog pojedinca.

Socio-ekonomski status je „*položaj koji zauzima neki pojedinac, ili obitelj, na nekoj „društvenoj ljestvici.“*“ (Čudina-Obradović i Obradović, 1998). Socio-ekonomski status (SES) često se mjeri kombinacijom obrazovanja, prihoda i zanimanja. Obično je koncipiran tako da mjeri visinu društvenog položaja ili klasu pojedinca ili skupine. Kad se promatra kroz pojam društvene klase, naglašena je privilegija, moć i kontrola. Nadalje, socio-ekonomski status kao kontinuirana varijabla otkriva nejednakosti u pristupu i raspodjeli resursa. Relevantan je za sve domene ponašanja i društvenih znanosti, uključujući istraživanje, praksu, obrazovanje i zagovaranje (www.apa.org.com). Socio-ekonomski status obitelji pokazuje utjecaj na odnose supružnika, djeluje na odnos roditelj - dijete, a prema nekim istraživanjima ima utjecaj i na osobnost, raspoloženje i emocije pojedinaca, kako djece, tako i odraslih (Gallo i Mathews, 2003).

Kako ističe Vončina (2013) socio-ekonomski status sastoji se od više elemenata, od kojih se u društvenim znanostima spominju tri: materijalno stanje, stupanj obrazovanja i zaposlenost. Materijalno stanje može se procjenjivati prema visini dohotka (prihodi od rada ili imovine, socijalni transferi) i prema bogatstvu (materijalna dobra, financijska imovina i prava) kojima netko raspolaže. Nejednakosti u materijalnom stanju mogu se kvantificirati na različite načine, a za nejednakosti u dohotku često se koristi Ginijev koeficijent koji uzima u obzir cijelu raspodjelu dohotka, a može poprimiti bilo koju vrijednost u rasponu od 0 do 1. Kada bi postojala savršena jednakost (tj. kad bi svaka osoba imala jednak dohodak), Ginijev koeficijent bi bio 0. Što je vrijednost bliža 1, to je dohodovna nejednakost veća. Visina dohotka značajka je osobe kao pojedinca te u velikoj mjeri proizlazi iz stupnja obrazovanja, vještina i napora koje pojedinac ulaže u ostvarivanje dohotka. S druge strane, dohodovna nejednakost značajka je društvenog sustava te proizlazi iz povijesnog, političkog i gospodarskog konteksta (Vončina, 2013).

Drugi ključan element ekonomskog statusa je stupanj obrazovanja (povezan je s visinom dohotka i radnim statusom). Visokoobrazovane osobe više su konkurentne na tržištu rada od osoba s nižim stupnjem obrazovanja, u pravilu brže i lakše nalaze posao, rjeđe su

nezaposlene i zadovoljne su radnim mjestom. Isto tako, ističe Vončina, visokoobrazovane osobe u prosjeku imaju veće dohotke i veću ukupnu ekonomsku sigurnost. Također, obrazovanje povećava društvene i psihološke resurse, uključujući i osjećaj kontrole nad vlastitim životom i sposobnost suočavanja sa životnim problemima.

Treći važan element povezan sa socio-ekonomskim statusom obitelji jest radni status. On se može definirati na dva načina, na temelju oblika i stupnja sudjelovanja na tržištu rada te prema vrsti zanimanja. Prema prvoj podjeli, osoba može biti stalno zaposlena, privremeno zaposlena, zaposlena na skraćeno radno vrijeme, kućanica, nesposobna za posao zbog invaliditeta, nezaposlena, u procesu školovanja, u vojsci ili u ustanovi poput zatvora. Druga podjela, prema vrsti zanimanja, općenito se odnosi na stupanj zaposlenja definiran kroz obrazovanje i visinu prihoda koje ono podrazumijeva, ali i kroz druge varijable poput stupnja fizičkog rada, repetitivnosti, opasnosti na radu, potrebe za nadzorom te složenosti poslova koji se obavljaju (Vončina, 2013).

Socio-ekonomski status (SES) jedan je od najčešće istraživanih konstrukata u društvenim znanostima. Utjecaj socio-ekonomskog statusa na obrazovno postignuće tema je koja je inspirirala brojne znanstvenike 40-ih te posebice 60-ih godina prošlog stoljeća, a pritom je značajna povezanost socio-ekonomskog statusa s obrazovnim postignućem vjerojatno najrepliraniji nalaz istraživanja koja se provode diljem svijeta (Gregurović i Kuti, 2010). Razlog zbog kojeg je interes istraživača za istraživanje socio-ekonomskog statusa toliko velik leži u tome što on ima veliki utjecaj na funkcioniranje pojedinca. Osobe višeg socio-ekonomskog statusa imaju bolje fizičko i mentalno zdravlje od osoba nižeg socio-ekonomskog statusa. Osobe s nižim socio-ekonomskim statusom izvještavaju o većoj izloženosti stresnim životnim događajima i o jačem utjecaju tih događaja na fizičko i mentalno zdravlje nego pojedinci višeg socio-ekonomskog statusa (Škrokov, 2014).

Djeca čije su obitelji boljeg socio-ekonomskog statusa imaju više mogućnosti pohađati razne izvanškolske i izvannastavne aktivnosti, mogućnost odlaska na razna putovanja, izlete, što utječe na kognitivni razvoj, a tako i na uspjeh u školi. S druge strane, djeca čiji su roditelji slabijeg socio-ekonomskog statusa zakinuta su za neke od tih aktivnosti, a pojavom financijskih problema u obitelji mogu također nastati i problemi u odnosima unutar obitelji, što u konačnici dovodi do slabijeg uspjeha djeteta u školi.

Među prvim istraživanjima kvaliteta obitelji definira se preko njena socio-ekonomskog statusa koji čine ekonomski položaj obitelji, obrazovni status oca, majke ili oba roditelja, opremljenost stana stimulativnim i kulturnim sadržajima ili organiziranost i strukturiranost kućnog života. Obiteljski socio-ekonomski status može imati utjecaja na

djetetov razvoj tako što utječe na psihološko funkcioniranje roditelja pa tako i na razne aspekte odgoja, kao i na okruženje u kojem dijete odrasta, poput susjedstva, škole i prijatelja. Također smatra se kako socio-ekonomski status nije dobar samostalni prediktor školske uspješnosti te da se povezanost obitelji i školskog uspjeha povećava kada se dodaju još neke sastavnice poput roditeljskih stavova o školi, učenju, čitanju, važnosti i vrijednosti obrazovanja, kao i roditeljske aspiracije za dječje napredovanje (Čudina-Obradović i Obradović, 1995). Kada se ispitivao odnos između socio-ekonomskog statusa obitelji i učeničkog postignuća u školi, kao indikatori socio-ekonomskog statusa korištene su različite varijable: visina prihoda, zanimanje i zaposlenost roditelja, uvjeti stanovanja i sl. White je 1982. godine zaključio da je socio-ekonomski status, definiran tradicionalnim mjerama, pozitivno, ali slabo povezan s mjerama akademskog postignuća, dok su karakteristike obitelji poput obiteljske klime pokazale čvrstu povezanost sa školskim uspjehom (White 1982. prema Šimić i sur., 2011).

Socio-ekonomski status u Hrvatskoj posredno ili neposredno utječe na svaku etapu obrazovanja pojedinca. Bez obzira na "besplatno" školovanje na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini, socio-ekonomski status i dalje je povezan s mogućnostima izbora škole, školskog programa i daljnjeg profiliranja učenika (Gregurović i Kuti, 2010).

4.1. Utjecaj niskog socio-ekonomskog statusa obitelji na školski uspjeh učenika

Socio-ekonomski status obitelji zasigurno utječe na uvjete školovanja djeteta. Što je lošiji socio-ekonomski status obitelji djeteta koje pohađa školu to je vjerojatnije da će dijete biti zakinuto za neki oblik izleta, putovanja i tome slično. Ukoliko obitelj ima ekonomske teškoće, to utječe i na odnose unutar obitelji, odnos među roditeljima, način komunikacije. S ekonomskim problemima dolaze i drugi problemi, poput emocionalnih teškoća roditelja i roditeljskih sukoba, što dovodi do nezadovoljstva roditelja, promjene roditeljskog stila i odnosa prema djeci, a što pak rezultira nezadovoljstvom samog djeteta, problemima u ponašanju i time slabijeg školskog uspjeha. Položaj siromašnih u procesu rada u velikoj mjeri određuje i mogućnost obrazovanja njihove djece. Istraživanja su pokazala da su djeca radnika, najčešće, već od ranog djetinjstva, uskraćena u pogledu kasnijih mogućnosti obrazovanja jer su poticaji roditelja manji, a uvjeti nepovoljniji (Koković, 2012). Stoga samo mali broj postiže viši stupanj školovanja od svojih roditelja, pa su prema tome nedovoljno pripremljeni za obrazovanje. U tradicionalnom sistemu školovanja samo mali broj radničke djece postiže uspjehe i završava više škole, tek uz nesrazmjerno veliki utrošak energije i uz znatna financijska opterećenja (Koković, 2012).

Školske karakteristike, u kombinaciji s ograničenim sudjelovanjem roditelja u obrazovanju učenika, mogu imati ozbiljne posljedice. Ne iznenađuje da u obitelji s niskim primanjima učenici imaju smanjenu motivaciju te su izloženi puno većem riziku od neuspjeha u obrazovanju. Konkretno, u usporedbi sa svojim bogatijim kolegama, učenici iz obitelji s niskim primanjima dobivaju niže ocjene, imaju niže rezultate na standardiziranim testovima i u mnogo više slučajeva padaju razred u srednjoj školi. Brojni su istraživači koji su u svojim analizama pronašli poveznicu između nižeg socio-ekonomskog statusa u obitelji i slabijeg uspjeha učenika.

Polazeći od pretpostavke da su učenici slabijeg socio-ekonomskog statusa u nepovoljnijem položaju prema ostalima, rezultati većine provedenih istraživanja ukazuju na to da škole nemaju mehanizme kojima kompenziraju razlike socio-ekonomskog statusa kod učenika, a koje naposljetku određuju i njihov školski uspjeh (Gregurović i Kuti, 2010). Djeca lošeg socio-ekonomskog statusa u startu su označena kao djeca "slabijih mogućnosti" te ih se tako tretira kroz školovanje, smatra Lam (2014), koja je analizama pokazala kako je velika važnost odnosa između socio-ekonomskog statusa i akademskog uspjeha. Škola, a ponajprije učitelji, imaju u takvim situacijama presudnu važnost, jer na adekvatan način moraju pružiti pomoć takvoj djeci. Prema Ajduković i Rajhvajn Bulat (2012) McLoyd je 1998. godine sažela rezultate niza studija koji su pokazivali da su siromaštvo, niski socio-ekonomski status obitelji i život u siromašnom susjedstvu prediktor slabijeg kognitivnog funkcioniranja, slabijeg školskog postignuća te povećavaju razinu psihosocijalnih problema djece. Ajduković i Rajhvajn Bulat (2012) kaže da roditeljski postupci i izloženost roditelja većoj razini stresa stoje između socio-ekonomskih poteškoća obitelji i psihosocijalnog funkcioniranja djece. McNeal (2001) također naglašava da ekonomske teškoće povezane s niskim socio-ekonomskim statusom vode k teškoćama u roditeljstvu, povećavaju obiteljske konflikte, te vjerojatnost depresije roditelja (McNeal 2001 prema Šimić i sur., 2011).

Rezultati istraživanja Šimića i sur. (2011) ukazuju na neke rizične čimbenike školskog uspjeha: nizak socio-ekonomski status obitelji, niska razina obrazovanja roditelja, posebice majke te radni status roditelja, posebice nezaposlenost oca, loša kvaliteta obiteljske interakcije, psihološka kontrola roditelja, nezadovoljstvo i osjećaj usamljenosti u obitelji. Ovo istraživanje potvrđuje nalaze drugih studija koje pokazuju da se učenici iz obitelji s nižim socio-ekonomskim statusom osjećaju manje sigurnima u školi i da to može utjecati na njihova niža obrazovna postignuća (Baucal i Pavlović-Babić, 2009; Datcher, 1982; Finn i Rock, 1997; Johnson, Crosnoe i Elder, 2001; Kao i Thompson, 2003; Voelkl, 1995; Willms, 2002). Također, takva se djeca osjećaju manje sigurno u školi, više strepe i nesigurnija su u sebe,

posebno kada je u pitanju situacija ocjenjivanja. Rezultati većine navedenih istraživanja između ostalog ukazuju na to da škole nemaju mehanizme kojima kompenziraju razlike prema socio-ekonomskom statusu kod učenika, a koje onda naposljetku određuju i njihov školski uspjeh (Arnett, 2004; Gregurović, 2010). Prema Ajduković (2012) nalaze po kojima su dječje obrazovanje, uključujući i napuštanje škole, kasnije zaposlenje i zdravlje, u velikoj mjeri povezani sa socio-ekonomskim statusom njihovih obitelji potvrdila su i hrvatska istraživanja (Kuzman, Pavić Šimetin i Pejnović Franelić, 2008; Matković, 2010; Ferić, Milas i Rihtar, 2010; Kletečki Radović, 2011).

Prema svim istraživanjima zaključak bi bio da je socio-ekonomski status u obitelji povezan s uspjehom učenika. Prema rezultatima tih istraživanja, slabije učenje, nedostatak zainteresiranosti i krajnji lošiji školski uspjeh posljedica su niskog socio-ekonomskog statusa u obitelji. „*Biti siromašan znači dobiti neadekvatno, ili relativno neadekvatno obrazovanje*“ (Koković, 2012). Nažalost, još uvijek se sva djeca u školama ne tretiraju jednako. Samim time, što je socio-ekonomski status u obitelji lošiji, to je uspjeh djece iz tih obitelji lošiji.

4.2. Utjecaj višeg socio-ekonomskog statusa obitelji na školski uspjeh učenika

Kulturni kapital obuhvaća jezičnu kompetenciju, opću kulturnu svijest, estetske preferencije, informacije o školskome sustavu, obrazovna iskustva, ponašanja i socijaliziranja, čak i način odijevanja (Koković, 2009; McLaren, 2003), iza Bourdieua (2011) on objašnjava različiti školski uspjeh djece koja potječu iz različitih socio-ekonomskih slojeva. Takvim vezivanjem socijalne reprodukcije, odnosno intergeneracijskoga reproduciranja socijalnoga statusa, uz školu je pod upitnik dovedeno dotad uvriježeno shvaćanje da je uspjeh u školi objašnjiv prije svega individualnim sposobnostima učenika. Naime, dok je tradicionalni obrazovni sustav stvarao iluziju da je njegova djelatnost odgovorna za proizvodnju kultiviranoga habitusa i da diferencijalna učinkovitost te djelatnosti proizlazi samo iz urođenih sposobnosti učenika (te je stoga neovisna o klasnim uvjetima), danas se priznaje da institucionaliziranjem mogućnosti da naslijeđene kulturne razlike utječu na akademska dostignuća učenika škola pridonosi održanju postojećih klasnih razlika i neegalitarnoga društvenog sustava (Koković, 2009). Drugačije rečeno, implicitno favorizirajući učenike koji već imaju lingvističke i socijalne kompetencije kulture srednje klase (koje uglavnom posjeduju i nastavnici), škole tretiraju kao prirodno (kao "sposobnost") ono što je zapravo društveni dar (Apple, 1978, prema Kušević, 2015).

Kritike ekonomskih modela ističu da je utjecaj ekonomske moći obitelji samo prividan te da pravi utjecaj zapravo imaju inteligencija i obrazovanje roditelja. Školska sprema

roditelja pokazuje značajnu povezanost s uspjehom djece u školi. Djeca obrazovanijih roditelja postižu u prosjeku bolje rezultate u školi (Šimić Šašić, Klarin i Proroković, 2011). Obrazovanje roditelja može djelovati na školski uspjeh djeteta na više načina, preko roditeljskog odnosa (manje obrazovani roditelji češće pokazuju autoritaran stil roditeljstva) (Lacković-Grgin, 1977; Spera, 2005), postupaka odgoja, roditeljske uključenosti, najšire rečeno preko govornih i iskustvenih poticaja u obitelji (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Obrazovaniji roditelji su u većoj mogućnosti osigurati bolje mogućnosti obrazovanja, pomagati djetetu u učenju te im na taj način prenijeti kognitivne kompetencije. Postavljanjem većih zahtjeva pred dijete, prenošenjem stavova i uvjerenja o važnosti školovanja te uključenošću u proces obrazovanja i suradnjom sa školom obrazovaniji roditelji utječu na uspjeh svoje djece u školi (Noack, 2004). Istraživanja posebno naglašavaju važnost obrazovanja majke, budući da je ona najčešće više nego otac uključena u svakodnevne školske aktivnosti (Markuš, 2005).

Djeca koja su u roditeljskom domu izložena visokom socijalnom kapitalu, bolje su pripremljena na svladavanje nastavnog sadržaja, razvijaju sposobnost usvajanja sadržaja i intelektualnih koncepata te mogu biti direktno favorizirani od strane učitelja u odnosu na djecu s manje socijalnog kapitala (Ilišin i sur., 2013). Slične teorijske postavke zastupaju i Raboteg-Šarić i sur. (2002) ističući da je viši status roditelja u značajnoj pozitivnoj korelaciji sa školskim uspjehom djece te s njihovim interesom za čitanje i kulturne te kreativne aktivnosti. Socio-ekonomski status utječe na školsko postignuće direktno preko ekonomske moći i indirektno preko roditeljskih postupaka.

Boudon (1974) u svom djelu „Education, Opportunity, and Social Inequality,“ razlučuje dva mehanizma kojima je socio-ekonomski status obitelji povezan s obrazovnim dostignućima djece (Boudon 1974, prema Matković, 2010). Prvi je primarni efekt, odnosno slabiji uspjeh djece nižeg socio-ekonomskog statusa tijekom obveznog obrazovanja, koji ograničuje daljnje obrazovne mogućnosti, a drugi je sekundarni, koji se javlja kada je školski uspjeh podjednak, ali zbog razlika u resursima i ambicijama djeca roditelja višeg socio-ekonomskog statusa imaju veću vjerojatnost upisati viši stupanj obrazovanja. Boudon (1974) donosi dva mehanizma kojima povezuje socio-ekonomski status obitelji i obrazovna postignuća djece. Primarni efekt se odnosi na slabiji školski uspjeh djece koja žive u obitelji sa nižim socio-ekonomskim statusom, što ih ograničava u daljnjem obrazovanju. Djeca čiji roditelji imaju viši socio-ekonomski status imaju veće šanse upisati višu razinu obrazovanja zbog roditeljskih ambicija i resursa. Boudon ovo naziva sekundarni efekt, što je potvrđeno i empirijski, prema Matković, 2010).

Većina je autora dala veći značaj obrazovanju roditelja, jer što je roditelj obrazovaniji ima bolje financijske mogućnosti i bolji socijalni status. Smatraju da su učenici iz obitelji s višim socio-ekonomskim statusom u prednosti zbog veće mogućnosti odabira boljeg nastavka školovanja, dok u osnovnoškolskom obrazovanju ne vide veliku razliku u uspjehu učenika s obzirom na ekonomsku moć obitelji iz koje dijete dolazi. Djeca koja dolaze iz obitelji višeg socio-ekonomskog statusa također imaju mogućnost nastaviti visoko obrazovanje na privatnom fakultetu ili fakultetu u inozemstvu, dok djeca iz obitelji slabijeg socio-ekonomskog statusa nemaju tu mogućnost.

5. METODOLOGIJA

U istraživanje su uvedene i dodatne varijable koje će se ispitati, a to su struktura obitelji te broj djece u obitelji, za koje se smatra da upotpunjuju ulogu obitelji u školskom uspjehu učenika. Posebno će se istražiti veza između socio-ekonomskog statusa i školskog uspjeha učenika. Anketni upitnik za učenike koji je korišten u ovom istraživanju nalazi se u *Prilogu 1.*

Radi lakše obrade podataka socio-ekonomski status rangirali smo kao slabiji, prosječan, dobar i izvrstan prema procjenama ispitanika.

5.1. Ciljevi i zadatci istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest na odabranom uzorku ispitanika istražiti kolika je povezanost socio-ekonomskog statusa obitelji i školskog uspjeha učenika. Da bi se mogli ostvariti predmet i cilj istraživanja rada, postavljeni su sljedeći zadaci istraživanja:

- 1) Utvrditi je li materijalno stanje u obitelji povezano sa školskim uspjehom djeteta
- 2) Ispitati postoji li povezanost između odnosa u obitelji i školskog uspjeha učenika
- 3) Ispitati postoji li povezanost broja djece u obitelji i školskog uspjeha učenika
- 4) Saznati koliko je ispitanicima važan školski uspjeh i što smatraju utjecajnim na njega
- 5) Saznati namjeravaju li ispitanici nastaviti obrazovanje.

5.2. Hipoteze

1. H1 - Mišljenja i stavovi učenika o socio-ekonomskom statusu obitelji biti će povezani s njihovim školskim uspjehom.
2. H2 - Na vlastiti školski uspjeh najviše je utjecao učenik, a u nešto manjoj mjeri učitelji, vršnjaci i obitelj.
3. H3 - U postizanju uspjeha učenici najvažnijom smatraju motivaciju za rad.

5.3. Metode i uzorak istraživanja

U ispitivanju su sudjelovali učenici završnih razreda srednje škole (4. i 5. razred), točnije po dva razreda smjer opća gimnazija (ukupno 51 učenik (52%)), jedan razred smjer fizioterapeut (23 učenika (23,5%)) te jedan razred smjer medicinska sestra/medicinski tehničar (24 učenika (24,5%)) (*tablica 1.*). U ispitivanju je sudjelovalo 28 učenika (28,6 %) i 70 učenica (71,4 %) (*tablica 2.*). Ukupno je u anketi sudjelovalo 98 učenika završnih razreda srednje škole. Ispitivanje se provodilo u Srednjoj školi Čakovec uz prethodni dogovor s ravnateljicom.

Tablica 1. Struktura ispitanika prema upisanoj srednjoj školi

	f	%
Opća gimnazija	51	52,0
Fizioterapeut	23	23,5
Medicinska sestra/tehničar	24	24,5
Ukupno	98	100,0

Tablica 2. Struktura ispitanika prema spolu

	f	%
muški	28	28,6
ženski	70	71,4
Ukupno	98	100,0

Upitnik demografskih karakteristika, obilježja obitelji i indikatora socio-ekonomskog statusa obitelji

Upitnik demografskih karakteristika i indikatora socio-ekonomskog statusa obitelji sastojao se od 23 pitanja osmišljenih za potrebe ovog istraživanja. Njime su ispitane osnovne demografske karakteristike učenika, kao što su: spol, dob, neka obilježja obitelji (broj braće i sestara) te neki indikatori socio-ekonomskog statusa obitelji (procjena materijalnih prilika).

Procjenu materijalnih prilika učenici su davali odgovorom na pitanje: *Kako biste procijenili socio-ekonomski status vaših roditelja?* na skali od 4 stupnja (slabiji, prosječan, dobar, izvrstan). Isti je bio princip odgovora i na pitanje: *Jeste li zadovoljni socio-ekonomskim statusom vaše obitelji?* (nisam, uglavnom jesam, jesam, vrlo sam zadovoljan). Upitnik se sastojao i od pitanja vezanih uz odnose u obiteljskom domu, te namjerom nastavka obrazovanja nakon srednje škole.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U *Tablici 1* prikazan je raspon rezultata, aritmetička sredina te standardna devijacija za sve ispitane kontinuirane varijable.

Tablica 3. Osnovni deskriptivni podatci za kontinuirane varijable na cijelom uzorku (N=98)

Varijable	M	SD	N
procjena SES –a obitelji	2,63	0,599	98
broj braće i sestara	1,32	0,807	98
zadovoljstvo SES – om	2,67	0,784	98
nagrada/kazna kao motivacija	1,22	0,566	98
utjecaj SES - a na atmosferu u domu	2,62	0,979	98
utjecaj SES-a na školski uspjeh	2,44	1,006	98
utjecaj SES – a na mogućnost obrazovanja	1,69	0,463	98
pomoć roditelja kod obavljanja školskih zadataka	1,60	0,796	98
roditelji (samohrani ili oba roditelja)	1,80	0,405	98
mogućnosti obrazovanja s obzirom na braću i sestre	1,00	0,476	98
prednosti/nedostaci jedinca	,15	0,439	98
odnosi u obitelji	1,02	0,142	98
utjecaj međusobnih odnosa na školski uspjeh	1,54	0,501	98
učenikova motivacija	1,22	0,419	98
važnost školskog uspjeha	1,12	0,329	98
nastavak obrazovanja	1,05	0,221	98
poticanje roditelja na daljnje obrazovanje	1,00	0	98

U *Tablici 2* prikazane su interkorelacije svih prediktorskih varijabli, za povezanost dviju kontinuiranih varijabli korišten je *Pearsonov koeficijent korelacije*.

Koeficijent korelacije se u statistici koristi kao mjera povezanosti dviju varijabli. Povezanost znači da je vrijednost jedne varijable moguće, s određenom vjerojatnošću, predvidjeti na osnovi saznanja o vrijednosti druge varijable. U praksi se prilikom rada s linearnim modelima najčešće koristi Pearsonov koeficijent korelacije, kao mjera jakosti i smjera linearne statističke povezanosti dviju varijabli.

Uvijek je $-1 \leq r \leq 1$.

– ako je $|r| = 1$, veza je funkcionalna;

– ako je $r = 0$, ne postoji linearna korelacija među ispitivanim pojavama

Smjer korelacije jednak je predznaku od r (Tabak, 2018).

Tablica 4. Povezanost između demografskih karakteristika, obilježja obitelji i pokazatelja socio-ekonomskog statusa na cijelom uzorku (N=98)

Variable	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1 progna SES - a																	
2 broj braće i sestara	-0,098																
3 zadovoljstvo SES - om	0,643	-0,031															
4 nagrada/kazna kao motivacija	-0,058	0,074	-0,041														
5 utjecaj SES - a na atmosferu	-0,213	-0,041	0,133	0,024													
6 utjecaj SES - a na školski uspjeh	-0,158	-0,235	0,484	0,133	0,029												
7 utjecaj SES - a na obrazovanje	-0,001	0,034	-0,348	0,029	0,04	0,162											
8 pomoć roditelja sa školskim zadacima	-0,094	-0,043	-0,087	-0,032	-0,004	-0,061	-0,028										
9 spol	-0,082	0,139	-0,028	0,139	-0,028	0,139	-0,028	0,139									
10 roditelji (samohrani ili ne)	-0,185	-0,147	-0,145	-0,147	-0,145	-0,145	-0,145	-0,145	-0,145								
11 jednake mogućnosti kao braća/sestre	0,402	0,402	-0,145	-0,147	-0,145	-0,145	-0,145	-0,145	-0,145	0							
12 prednosti/nedostaci jedinca	-0,019	-0,063	-0,516	-0,063	-0,032	-0,058	0,015	-0,051	-0,051	0	-0,69						
13 zadovoljstvo odnosima u obitelji	-0,032	-0,057	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032	-0,032					
14 utjecaj obiteljskih odnosa na školski uspjeh	0,051	-0,071	-0,018	-0,018	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	-0,012				
15 motivacija učenika	-0,12	0,123	-0,088	-0,088	0,176	0,017	0,081	0,042	0,042	0,042	0,042	0,042	0,005	0,078			
16 važnost školskog uspjeha	0,021	-0,031	-0,043	-0,043	0,176	0,017	0,081	0,042	0,042	0,042	0,042	0,042	0,005	0,094	0,172		
17 nastavak obrazovanja	-0,246	-0,091	-0,081	-0,081	0,176	0,017	0,081	0,042	0,042	0,042	0,042	0,042	0,005	0,098	0,172	0,055	

Tumač:

rezultati označeni **zelenom** bojom = $p < .05$, rezultati označeni **crvenom** bojom = $p < .01$

Pri određivanju statističke značajnosti koeficijenta korelacije kao granica između statistički značajnih i statistički neznačajnih koeficijenta uzima se vrijednost 0,05. Ukoliko je $p < 0,05$ koeficijent korelacije je značajan i tada se smije tumačiti, no ako je $p > 0,05$ koeficijent korelacije nije značajan i bez obzira na njegovu vrijednost ne smije se tumačiti (Vulić, 2015).

Iz rezultata je vidljivo kako je procjena socio-ekonomskog statusa učenika povezana sa zadovoljstvom socio-ekonomskim statusom obitelji, i ta je povezanost pozitivnog smjera, odnosno što je viši socio-ekonomski status, to je veće zadovoljstvo učenika. Ovdje je riječ o srednje jakoj korelaciji.

Nadalje, vidljivo je da postoji slaba korelacija između utjecaja socio-ekonomskog statusa na atmosferu u domu i broja braće i sestara, te zadovoljstva socio-ekonomskim statusom i utjecaja socio-ekonomskog statusa na školski uspjeh. Te su korelacije negativnog smjera, odnosno što je manji broj braće i sestara u obitelji to je veći utjecaj SES-a na atmosferu u domu. Isto tako, što je manje zadovoljstvo SES-om to je veći utjecaj SES-a na školski uspjeh. Također, iz rezultata je vidljivo da postoji pozitivna korelacija između utjecaja SES-a na atmosferu u domu i utjecaja SES-a na školski uspjeh učenika.

Vidljivo je da SES roditelja utječe na obrazovanje djece, odnosno negativna je korelacija između SES-a roditelja i školskog uspjeha. Postoji također relativno slaba negativna korelacija između spola djeteta i korištenja nagrade/kazne kao motivacije za bolji školski uspjeh, odnosno što je bolji školski uspjeh djeteta, to roditelji u odgoju manje koriste kazne/nagrade kao motivaciju za učenje. Vidi se pozitivna povezanost između utjecaja SES-a na obrazovanje i činjenice živi li dijete s jednim roditeljem ili oba roditelja. Također, veći je utjecaj socio-ekonomskog statusa na školski uspjeh ako u obitelji sva braća i sestre nemaju jednake mogućnosti. Povezan je i broj braće i sestara sa jednakim mogućnostima školovanja za sve. Vidljivo je da jedinci namjeravaju nastaviti obrazovanje, te je to u korelaciji s tim što smatraju da su kao jedinci imali prednost u odnosu na osobe s više braće i sestara.

Važno je istaknuti vidljivu povezanost između zadovoljstva odnosima u obitelji i motivacije učenika za rad na satu. Također, što je niži socio-ekonomski status obitelji to je veći utjecaj obiteljskih odnosa na školski uspjeh. Vidljiva je i pozitivna povezanost između utjecaja obiteljskih odnosa na školski uspjeh i utjecaja socio-ekonomskog statusa na obrazovanje. Procjena socio-ekonomskog statusa obitelji negativno je povezana s namjerom učenika da nastave obrazovanje, odnosno što je niži socio-ekonomski status obitelji, veća je vjerojatnost da učenici neće nastaviti obrazovanje.

U *Prilogu 2* nalazi se prikaz strukture uzorka u svim kategorijama. Vidljivo je da je 36,7% učenika procijenilo socio-ekonomski status obitelji kao prosječan, 57,1% kao dobar, a tek 4,1% učenika smatra da živi u obitelji s izvrsnim socio-ekonomskim statusom, dok je 2% učenika mišljenja da njihova obitelj ima slabiji socio-ekonomski status. Vezano uz to ispitivano je i zadovoljstvo učenika socio-ekonomskim statusom obitelji. Vidljivo je da je 7,1% učenika nezadovoljno, 30,6% učenika je uglavnom zadovoljno, 50% učenika je zadovoljno, dok je 12,2% učenika vrlo zadovoljno socio-ekonomskim statusom obitelji.

Nadalje, ispitivano je mišljenje učenika o utjecaju socio-ekonomskog statusa na školski uspjeh. Tako 21,4% učenika smatra da SES obitelji ne utječe na školovanje, koncentraciju i školski uspjeh, njih 28,6% smatra da malo utječe, 35,7% učenika smatra da SES umjereno utječe na školski uspjeh, 13,3% da utječe dosta, dok samo 1% učenika smatra da SES mnogo utječe na školski uspjeh. Isto tako, 69,4% učenika mišljenja je da socio-ekonomski status roditelja ne utječe na njihovo obrazovanje, dok 30,6% učenika smatra da utječe.

Nadalje, važno je istaknuti da 45,9% učenika smatra da odnosi u obitelji utječu na njihov školski uspjeh. Ispitivan je i stav učenika o utjecaju dobrog/lošeg socio-ekonomskog statusa na atmosferu u obiteljskom domu. Tako 11,2% učenika smatra da socio-ekonomski status uopće ne utječe na atmosferu u domu, 35,7% smatra da malo utječe, 36,7% smatra da utječe umjereno, 12,2% učenika procjenjuje da SES dosta utječe na atmosferu u domu, dok 4,1% smatra da utječe vrlo mnogo.

Učenici su ispitivani i o namjeri daljnjeg obrazovanja. 94,9% učenika namjerava nastaviti školovanje i nakon srednje škole.

Ispitivano je i što učenici smatraju da je najviše utjecalo na njihov školski uspjeh (poredati po važnosti – od najutjecajnijeg do najmanje važnog faktora, gdje 1 označava najvažniji, a 4 najnevažniji faktor)(*tablica 3*). Tako čak 84,7% učenika smatra da najviše zasluga za školski uspjeh imaju upravo učenici, 8,2% učenika najutjecajnijim na školski uspjeh smatra obitelj, 4,1% na prvo mjesto stavlja svoje vršnjake, dok samo 3,1% učenika za vlastiti uspjeh najzaslužnijim smatra učitelje. Nadalje, najmanje utjecajnim faktorom na školski uspjeh 41,8% učenika smatra vršnjake, 33,7% obitelj, 23,5% učitelje, a tek 1% učenika smatra sebe najnezaslužnijim za školski uspjeh.

Tablica 5. Faktori koji utječu na školski uspjeh

JA		OBITELJ		VRŠNJACI		UČITELJI					
f	%	f	%	f	%	f	%				
1	83	84,7	1	8	8,2	1	4	4,1	1	3	3,1
2	11	11,2	2	31	31,6	2	21	21,4	2	35	35,7
3	3	3,1	3	26	26,5	3	32	32,7	3	37	37,8
4	1	1	4	33	33,7	4	41	41,8	4	23	23,5

U anketi je ispitivano mišljenje učenika i o tome što je za njih najvažnije u postizanju uspjeha (poredati po važnosti, gdje 1 označava najvažniji faktor, a 3 najmanje važan faktor) (tablica 4). Tako 55,1% učenika najvažnijim faktorom u postizanju uspjeha smatra motivaciju, dok 43,9% najvažnijim smatra upornost. Samo 1% učenika dokazivanje pred društvom smatra najvažnijim u postizanju uspjeha. Najmanje važnim faktorom za postizanje uspjeha 94,9% učenika smatra upravo dokazivanje pred društvom, 3,1% na zadnje mjesto stavlja upornost, a 2% motivaciju za uspjehom.

Tablica 6. Faktori u postizanju uspjeha

MOTIVACIJA			UPORNOST			DOKAZIVANJE		
	f	%		f	%		f	%
1	54	55,1	1	43	43,9	1	1	1
2	42	42,9	2	52	53,1	2	4	4,1
3	2	2	3	3	3,1	3	93	94,9

7. RASPRAVA

Mnogobrojna istraživanja pokazuju da na školski uspjeh učenika djeluje i socio-ekonomski status obitelj. Time su se bavili razni istraživači poput Congera i suradnika, 2002; McNeala, 2001; Sirina, 2005; Šimića i sur., 2011 te mnogih drugih. Znanje, zalaganje i rad svakog učenika u odgojno-obrazovnom procesu rezultira školskom uspjehom. Školski uspjeh najčešće se prati školskom ocjenom koja je prije svega procjena znanja učenika, ali i njegova kontinuirana truda i rada. Učinak sudionika u odgojno-obrazovnom procesu iskazuje se između ostalog školskom ocjenom čime se ona tradicionalno uzima kao (približno) adekvatan izraz, tj. ekvivalent postignuća učenika na pojedinim ili svim razinama školovanja, bez obzira na mnoge nepoznanice (Vrcelj, 1996, str. 77). Na samu školsku ocjenu utječe, ne samo učenikovo znanje, inteligencija, trud i rad, već i niz drugih popratnih segmenata koji mogu tu istu ocjenu povisiti ili sniziti. Jedan od tih segmenata jest i socio-ekonomski status roditelja koji će se isticati kroz čitavo istraživanje.

Glavni cilj provedenog istraživanja bio je na odabranom uzorku ispitanika istražiti kolika je povezanost socio-ekonomskog statusa obitelji i školskog uspjeha učenika. Prva hipoteza glasila je: Pretpostavljeno je da će mišljenja i stavovi učenika o socio-ekonomskom statusu obitelji biti povezani s njihovim školskim uspjehom. Prema rezultatima istraživanja pokazalo se da učenici većim djelom (čak njih 68%) ne smatraju da socio-ekonomski status njihove obitelji utječe na njihov školski uspjeh. Što se tiče utjecaja odnosa u obitelji na školski uspjeh učenika 54,1% učenika ne smatra da su odnosi u obitelji povezani s njihovim školskim uspjehom. 87,1% učenika smatra važnim školski uspjeh, a 55,1% učenika najvažnijim faktorom u postizanju uspjeha smatra motivaciju. Dakle, vidljivo je da učenici najvećim djelom ne povezuju socio-ekonomski status i odnose u obitelji s uspjehom u školi, no s druge strane motivaciju ističu kao jedan od važnijih faktora školskog uspjeha. Iz svega navedenog vidljivo je da prva hipoteza nije potvrđena.

Druga hipoteza glasila je: Pretpostavljeno je da je na vlastiti školski uspjeh najviše utjecao učenik, a u nešto manjoj mjeri učitelji, vršnjaci i obitelj. Prema rezultatima istraživanja ova je hipoteza potvrđena, jer čak 84,7% učenika smatra sebe najzaslužnijim za školski uspjeh. Treća hipoteza glasila je: Pretpostavljeno je da u postizanju uspjeha učenici najvažnijom smatraju motivaciju za rad. U postizanju uspjeha učenici najvažnijom smatraju motivaciju za uspjehom (njih 55,1%), te je i ova hipoteza potvrđena.

ZAKLJUČAK

Na temelju provedenog istraživanja, kao i proučene literature o temi utjecaja socio-ekonomskog statusa na uspjeh učinka, lako se može doći do različitih mišljenja. Istraživanja mnogih autora koji su spomenuti u ovom radu, a istraživali su utjecaj socio-ekonomskog statusa na uspjeh učenika, i slična su, a i kontradiktorna. U najvećem se dijelu sva provedena istraživanja razlikuju po uključenim varijablama u modele koji se istražuju. Već kod samog pojma socio-ekonomskog statusa teorije se razlikuju, pa ne čudi činjenica da su i dobiveni rezultati istraživanja različiti. Isto tako, pojam uspjeha učenika svaki od autora tretira na svoj način. Pojedini autori istražuju utjecaj određenog predmeta na uspjeh učenika, dok drugi istražuju utjecaj roditelja i nastavnika na uspjeh učenika.

Sam odgoj djece vrlo je kompleksan, jer na njega ne utječu samo roditelji, već i šira zajednica, učitelji, vršnjaci. Svaki od njih ima određeni utjecaj na djetetov rast i razvoj, kako fizički tako i kognitivni, te na formiranje njegovih stavova i mišljenja. Na uspjeh djece u školi stoga ne utječu samo roditelji. Roditelji od najranijeg djetinjstva djetetu na vlastitom primjeru moraju pokazati kako se ponašaju zrele, odgovorne osobe. Važno je djeci već od najranije dobi zadavati neke zadatke, najprije kroz igru, kako bi dijete steklo radne navike koje će mu zasigurno trebati i u školi. Zadaća je učitelja, ali i roditelja, proces učenja djetetu prikazati kao nešto zanimljivo, ali i potrebno i korisno. Time će dijete imati pozitivan stav prema školi i radnim obavezama, a samim time i bolji školski uspjeh.

Učenici orijentirani na učenje uče jer žele usvojiti nova znanja. Oni vjeruju da su učenje kao i ishod učenja pod njihovom kontrolom (Niemivirta, 1996) i zato uspjeh i neuspjeh pripisuju uloženom trudu. U situaciji neuspjeha uporni su i primijenjuju strategije suočavanja usmjerene na problem (Brdar i Bakarčić, 2006). Učenici orijentirani na izvedbu žele da drugi ljudi steknu pozitivnu sliku o njihovim sposobnostima. Uvjereni su da će uspjeh postići zbog svojih sposobnosti, neovisno o uloženom trudu.

Uspješnost djeteta u školi ne ovisi toliko o materijalnom stanju u obitelji, koliko o motivaciji i želji za uspjehom. Naravno, djeca koja dolaze iz obitelji boljeg socio-ekonomskog statusa imaju veće mogućnosti, više izbora, te su u prednosti pred djecom nižeg socio-ekonomskog statusa. Moglo bi se zaključiti da uspjeh učenika u školi ne ovisi jedino i samo o socio-ekonomskom statusu, no svakako ima veliki utjecaj na njega.

O uspjehu učenika ovisi niz drugih faktora, kao i same učenikove sposobnosti. Stoga se može zaključiti da je socio-ekonomski status utjecajan faktor na uspjeh učenika u kombinaciji sa svim ostalim.

LITERATURA

1. Ajduković, M. i Rajhvajn Bulat, L. (2012). Doživljaj financijskog statusa obitelji i psihosocijalno funkcioniranje srednjoškolaca. *Revija za socijalnu politiku*, 19(3), 233-254.
2. American psychological association na adresi: www.apa.org (5.8.2020.)
3. Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*, New York, Oxford University Press
4. Babarović, T., Burušić, J. i Šakić, M. (2009). Uspješnost predviđanja obrazovnih postignuća učenika osnovnih škola Republike Hrvatske. *Društvena istraživanja*, 18(4-5), 673-695.
5. Baucal, A. (2012). *Utjecaj socio-ekonomskog statusa učenika na obrazovna postignuća: direktni i indirektni uticaji*. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Odeljenje za psihologiju, primenjena psihologija.
6. Baucal, A. i Pavlović-Babić, D. (2009). *Kvaliteta i pravednost obrazovanja u Srbiji: obrazovne šanse siromašnih*. Beograd: Ministarstvo prosvete Republike Srbije i Institut za psihologiju.
7. Bedeniković, M. (2009). Uloga majke u školskom uspjehu djeteta. *Školski vjesnik*, 58(3), 331-344.
8. Bilić, V. (2001). *Uzroci, posljedice i prevladavanje školskog neuspjeha*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
9. Boudon, R. (1974). *Education, opportunity, and social inequality*. New York: Wile.
10. Bourdieu, P. (1967). Škola kao zaštitnik nejednakosti. *Gledišta*, 12/1967.
11. Bourdieu, P. (2011). The forms of capital. U I. Szeman i T. Kaposy (Ur.), *Cultural theory: An anthology* (str. 81–93). Madden, MA: Wiley-Blackwell.
12. Brdar, I. i Bakarčić, S. (2006). Suočavanje s neuspjehom u školi: koliko su važni emocionalna kompetentnost, osobine ličnosti i ciljna orijentacija u učenju?. *Psihologijske teme*, 15/1, 129-150.
13. Conger, R. D., Ebert Wallace, L., Sun, Y., Simons, R. L., McLoyd, V. C. & Brody, G. H. (2002). Economic pressure in African American families: A replication and extension of the family stress model. *Developmental Psychology*, 38 (2), 179-193.
14. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (1995). Utjecaj bračnog emocionalnog sklada roditelja na školski uspjeh i ponašanje djece. *Društvena istraživanja*, 4 (4-5), 627-639.

15. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (1998). Utjecaji socio-ekonomskoga položaja obitelji na bračne, obiteljske i socijalizacijske procese. *Revija za sociologiju*, 1-2, 27-47.
16. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden Marketing-Tehnička knjiga.
17. Datcher, Linda P. (1982). Effects of Community and Family Background on Achievement. *The Review of Economics and Statistics*, MIT Press, 64(1), 32-41.
18. Delač Horvatinčić, I. i Kozarić Ciković, M. (2010). Povezanost samopoimanja, navika čitanja i školskog uspjeha učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole. *Napredak*, 151 (3-4) 445-465.
19. Đurić, B. (2015). *Socio-ekonomski status roditelja i školski uspjeh učenika (diplomski rad)*, Filozofski fakultet Rijeka.
20. Feinstein, L., Duckworth, K & Sabates, R. (2004). A model of the inter-generational transmission of educational success. *Wider Benefits of Learning Research* n.10. London: Centre for Research on the Wider Benefits of Learning.
21. Ferić, I., Milas, G. & Rihtar, S. (2010). Razlozi i odrednice ranoga napuštanja školovanja. *Društvena istraživanja*, 19(4-5), 621-642.
22. Finn, J. & Rock, D. A. (1997). Academic success among students at risk for school failure. *Journal of Applied Psychology*, 82, 221-234.
23. Gallo, L.C. & Matthews, K.A. (2003). Understanding the association between socioeconomic status and physical health: do negative emotions play a role?. *Psychological Bulletin*, 129(1), 10-51.
24. Gregurović, M. i Kuti, S. (2010). Učinak socioekonomskog statusa na obrazovno postignuće učenika: Primjer PISA istraživanja, Hrvatska 2006. *Revija socijalne politike*, 17(2), 179-196.
25. Grgin, T. (2004). *Edukacijska psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
26. Howe, D. (2008). *The Emotionally Intelligent Social Worker*. New York: Palgrave Macmillan.
27. Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (2013). *Mladi u vremenu krize. Prvo istraživanje IDIZ-a i Zaklade Friedrich Ebert o mladima*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung.
28. Jakšić, J. (2003). Motivacija. *Psihopedagoški pristup*. *Kateheza*, 25(1) 5-16.
29. Johnson, M. K., Crosnoe, R. & Elder, G. H. (2001). Student's attachment and academic engagement: the role of race and ethnicity. *Sociology of Education*, 74, 318-340.
30. Jokić, B. i Ristić Dedić, Z. (2010). Razlike u školskom uspjehu učenika trećih i sedmih razreda osnovnih škola u Republici Hrvatskoj s obzirom na spol učenika i

- obrazovanje roditelja: populacijska perspektiva. *Revija za socijalnu politiku*, 17(3), 345-362.
31. Jurić, V. i Maleš, D. (1994). Škola i roditelji. *Napredak: časopis za pedagoški teorijsku i praksu*, 135.
 32. Kao, G. & Thompson, J. S. (2003). Racial and ethnic stratification in educational achievement and attainment. *Annual Review of Sociology*, 29, 417-442.
 33. Kletečki Radović, M. (2011). Siromaštvo i neki aspekti psihosocijalnog razvoja djece (doktorska disertacija). Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta, Studijski centar socijalnog rada.
 34. Koković, D. (2009). *Društvo i obrazovni kapital*. Novi Sad: Mediterran Publishing.
 35. Koković, D. (2012). Kultura siromaštva i obrazovanje. *Politeia*, 3, 35-45.
 36. Kušević, B. (2015). Zainteresirani roditelji uvijek nađu vremena za dolazak u školu! Suradnja obitelji i škole u kontekstu reprodukcije društvenih nejednakosti. *Društvena istraživanja Zagreb*, 25/2, 179-198.
 37. Kuzman, M., Pavić Šimetin, I. i Pejnović Franelić, I. (2008). Ponašanje u vezi sa zdravljem u djece školske dobi. Djeca i mladi u društvenom okruženju. Rezultati istraživanja 2005/2006. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.
 38. Lacković-Grgin, K. (1977). Školska sprema roditelja i njihov stil rukovođenja djecom u porodici. *Školski vjesnik*, 26 (4), 314-318.
 39. Lacković-Grgin, K., Grgin, T., Sorić, I. i, Penezić, Z. (1999). Personal control of development: Some correlates, sex, and age differences, VII European Congress of Psychology. Roma, Abstract, 246-247.
 40. Lam, G. (2014). A teoretical framework of the relation between Socioeconomic status and academic achievement of Students. *Education*, 134(3), 326-331.
 41. Maleš, D. (1995). Suradnja između roditeljskog doma i škole. U Aračić, P. (ed.) *Obitelj u Hrvatskoj- stanje i perspektive* (str. 287-300). Đakovo: Biskupski ordinarijat.
 42. Maleš, D. (1996). Od nijeme potpore do partnerstva između obitelji i škole. *Društvena istraživanja*, 5(1), 75-88.
 43. Maleš, D. (2003). Afirmacija roditeljstva. U *Nacionalna obiteljska politika* (str.275-302) Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji.
 44. Marković, D. i Rijavec, M. (2008). Nada, strah od ispitivanja i školski uspjeh. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 9(16), 8-17.
 45. Markuš, M. (2005). Psihosocijalne determinante školskih izostanaka. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu

46. Marmot, M. (2005). *The Status Syndrome: How Social Status Affects our Health and Longevity*. New York: Macmillan.
47. Matković, T. (2010). Obrazovanje roditelja, materijalni status i rano napuštanje školovanja u Hrvatskoj: trendovi u proteklom desetljeću. *Društvena istraživanja*, 19(4-5), 643-667.
48. McLaren, P. (2003). *Life in schools. An introduction to critical pedagogy in the foundations of education*. Fourth Edition. Boston: Allyn & Bacon.
49. McNeal, R. B. (2001). Differential effects of parental involvement on cognitive and behavioral outcomes by socioeconomic status. *Journal of Socio-Economics*, 30 (2), 171-179.
50. Niemivirta, M. (1996). Motivational – Cognitive components in self-regulated learning. Landau, Germany: 5th International Conference on Motivation.
51. Noack, P. (2004). The family context of preadolescent's orientations toward education: Effects of maternal orientations and behavior. *Journal of Educational Psychology*, 96 (4), 714-722.
52. Obasi, I. N. (1999). *Research Methodology in Political Science*. Enugu: Academic Publishing Company
53. OECD (2010). *PISA 2009 Results (Vol 1-5)*. Paris: OECD.
54. Pahić, T., Mihaljević-Ridački, R. i Vizek-Vidović, V. (2010). Suradnja roditelja i škole u Hrvatskoj: sličnosti i razlike urbanih i ruralnih sredina. *Sociologija i prostor*, 190 (2): 165–184.
55. Pavić, Ž. i Vukelić, K. (2009). Socijalno podrijetlo i obrazovne nejednakosti: istraživanje na primjeru osječkih studenata i srednjoškolaca. *Revija za sociologiju*, 40(1-2), 53-70.
56. Pehlić, I. i Spahić-Jašarević, E. (2012). Akademska samoregulacija i učenička percepcija roditelja kao faktori školskog uspjeha. Zenica: Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici.
57. Raboteg-Šarić, Z., Sakoman, Z. i Brajša-Žganec, A. (2002). Stilovi roditeljskog odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih. *Društvena istraživanja*, 58-59(2-3), 239-263.
58. Raboteg-Šarić, Z., Šakić, M., Brajša-Žganec, A. (2009). Kvaliteta života u osnovnoj školi: Povezanost sa školskim uspjehom, motivacijom i ponašanjem učenika. *Društvena istraživanja*, 18 (4-5), 697-716.
59. Rečić, M. (2003). *Obitelj i školski uspjeh učenika*. Đakovo: Tempo d.o.o.
60. Rosić, V. i Zloković, J. (2003). *Modeli suradnje obitelji i škole*. Đakovo: Tempo d.o.o.
61. Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: a meta-analytic review of research. *Journal of Educational Research*, 75, 417-453.

62. Spera, C. (2005). A Review of the relationship among parenting practices, parenting style and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17 (2), 125-146.
63. Šimić Šašić S., Klarin M. i Proroković A. (2011). Socioekonomske prilike obitelji i kvaliteta obiteljske interakcije kao prediktori školskog uspjeha srednjoškolaca u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Makedoniji. *Ljetopis socijalnog rada*, 18 (1), 31-62.
64. Škrokov, L. (2014). Uloga socio-ekonomskog statusa obitelji u objašnjenju internaliziranih i eksternaliziranih problema i školskog uspjeha kod mlađih adolescenata. *Diplomski rad, Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju*.
65. Tabak, A. (2018). Pearsonov korelacijski koeficijent (diplomski rad), Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku.
66. Twyman, T., Ketterlin-Geller R., McCoy, D. & Tindal, G. (2003). Effects of Concept-Based Instruction on an English Language Learner in a Rural School: A Descriptive Case Study. *Bilingual Research Journal*, 27(2), 259-274.
67. Vizek Vidović, V., Vlahović – Štetić, V., Rijavec, M. i Miljković, D. (2003). *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP-VERN.
68. Voelkl, K. E. (1995). School warmth, student participation, and achievement. *Journal of Experimental Education*, 63, 127-138.
69. Vončina, L. (2013). Nezaposlenost kao izravan ili neizravan čimbenik rizika za zdravlje. *Split: Sveučilište u Splitu*.
70. Vrcelj, S. (1996). *Kontinuitet u vrednovanju učenikova uspjeha*. Rijeka: Pedagoški fakultet Rijeka.
71. Vrcelj, S. (2000). *Školska pedagogija*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
72. Vrkić Dimić, J., Zuckerman, Z. i Blaži Pestić, M. (2016). Pojedini aspekti uključenosti roditelja u školovanje učenika sa specifičnim teškoćama u učenju i učenika bez teškoća. *Napredak*, 158 (1 - 2) 49 – 68.
73. Vukasović, A. (1994). *Pedagogija, treće dopunjeno izdanje*. Zagreb: Alfa d.d.
74. Vulić, M. (2015). Upotreba koeficijenata korelacije u procjeni podrijetla nitrata na području zagrebačkog vodonosnika (diplomski rad), Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet.
75. White, K. R. (1982). The relation between socioeconomic status and academic achievement. *Psychological Bulletin*, 913, 461-481.
76. Willms, J. D. (2002). *Vulnerable children: findings from Canada's National Longitudinal Survey of Children and Youth*. Edmonton: University of Alberta Press
77. *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/2008*.

78. Zloković, J. (1998). Školski neuspjeh-problem učenika, roditelja i učitelja. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, Odjel za pedagogiju.
79. Zrilić, S. (2005). Deskriptivna analiza zastupljenosti stručnih suradnika u osnovnoj školi. U Zbornik radova Stručnog odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece (143-151). Zadar.
80. Zuckerman Itković, Z. (2007). Moć i snaga obitelji. Zadar: Grad Zadar

11. Smatrate li da ste imali jednake mogućnosti kao i vaša braća/sestre?
DA NE
12. Smatrate li da ste kao jedinac imali prednost/nedostatak u odnosu na osobe s više braće ili sestara?
DA NE
13. Jeste li zadovoljni odnosima u obitelji? DA NE
14. Smatrate li da odnosi u obitelji utječu na Vaš školski uspjeh? DA NE
15. Koliko (po Vama) dobar/loš socio-ekonomski status utječe na atmosferu u obiteljskom domu?
a) nimalo
b) malo
c) umjereno
d) mnogo
e) vrlo mnogo
16. Smatrate li da SES obitelji utječe na školovanje, koncentraciju i školski uspjeh?
a) ne
b) malo
c) umjereno
d) mnogo
e) vrlo mnogo
17. Zašto ste izabrali ovu srednju školu/smjer?
-
-
18. Jeste li motivirani za rad i sudjelovanje u aktivnostima na satu?
DA NE
19. Je li Vam važan školski uspjeh? DA NE
20. Što smatrate da je najviše utjecalo na Vaš školski uspjeh (poredajte po važnosti)?
___ ja
___ obitelj
___ vršnjaci
___ učitelji
21. Čemu dajete prednost u postizanju uspjeha (poredajte po važnosti)?
___ motivacija za uspjehom
___ upornost
___ dokazivanje pred društvom
22. Namjeravate li nastaviti obrazovanje? DA NE
23. Potiču li Vas roditelji da nastavite obrazovanje? DA NE

Prilog 2. Prikaz strukture uzorka u svim kategorijama

Procjena SES-a			Zadovoljstvo SES-om			Nagrada/kazna			Pomoć roditelja		
f	%		f	%		f	%		f	%	
1	2	2	1	7	7,1	1	81	82,7	1	56	57,1
2	36	36,7	2	30	30,6	2	14	14,3	2	27	27,6
3	56	57,1	3	49	50	3	1	1	3	13	13,3
4	4	4,1	4	12	12,2	4	2	2	4	2	2
Braća/sestre			SES i atmosfera			SES i školski uspjeh			SES i obrazovanje		
f	%		f	%		f	%		f	%	
0	11	11,2	1	11	11,2	1	21	21,4	1	30	30,6
1	53	54,1	2	35	35,7	2	28	28,6	2	68	69,4
2	28	28,6	3	36	36,7	3	35	35,7	Roditelji		
3	4	4,1	4	12	12,2	4	13	13,3	f	%	
4	2	2	5	4	4,1	5	1	1	1	20	20,4
Prednosti jedinca			Mogućnosti kao braća			Zadovoljstvo odnosima			2	78	79,6
f	%		f	%		f	%		Spol		
1	9	75	1	75	87,2	1	96	98	f	%	
2	3	25	2	11	12,8	2	2	2	1	28	28,6
Motivacija			Nastavak obrazovanja			Odnosi i uspjeh			2	70	71,4
f	%		f	%		f	%		Važnost uspjeha		
1	76	77,6	1	93	94,9	1	45	45,9	f	%	
2	22	22,4	2	5	5,1	2	53	54,1	1	86	87,8
									2	12	12,2

ŽIVOTOPIS

Patricija Međimurec rođena je 29.5.1995. u Čakovcu, a živi u Nedelišću. Prvi razred osnovne škole upisala je školske godine 2002./2003. Pohađala je Osnovnu školu Nedelišće. Osnovnu školu završila je 2010. godine. Svih osam razreda osnovne škole završila je s odličnim uspjehom. Godine 2010. upisuje 1. razred srednje škole u Srednjoj školi Čakovec, smjer klasična gimnazija. Srednju školu završava 2014. godine i upisuje Učiteljski fakultet u Čakovcu, smjer učiteljski studij, modul hrvatski jezik. Autorica je članica zbora Josip Vrhovski iz Nedelišća.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Patricija Međimurec, izjavljujem da sam ovaj rad izradila samostalno uz potrebne konzultacije, savjete i korištenjem navedene literature.

Potpis:
